

Foreign experience in the practice of training future psychologists for professional activity

Anhelina Karpenko

Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv

<https://orcid.org/0009-0009-3133-2378>

Abstract. The theses are devoted to the analysis of foreign experience in training psychologists for professional activities, in particular with children in extreme conditions. The relevance of integrating foreign experience into the professional training of psychologists for work in extreme conditions, which is due to global trends and urgent needs of Ukraine, is extremely important for ensuring competent and ready-to-work psychologists in the country in crisis situations.

Keywords: professional training, professional education, future psychologist, professional activity, extreme conditions.

Зарубіжний досвід практики підготовки майбутніх психологів до професійної діяльності

Ангеліна Карпенко

Національний університет кораблебудування

імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

<https://orcid.org/0009-0009-3133-2378>

Анотація. Тези присвячені аналізу зарубіжного досвіду підготовки психологів до професійної діяльності, зокрема з дітьми в екстремальних умовах. Актуальність інтеграції зарубіжного досвіду в професійну підготовку психологів для роботи в екстремальних умовах, що зумовлена глобальними тенденціями та нагальними потребами України, є вкрай важливою для забезпечення компетентних та готових до роботи в кризових ситуаціях психологів в країні.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна освіта, професійна діяльність, майбутній психолог, екстремальні умови.

Т. Мельничук та І. Зубіашвілі наголошують, що професійна підготовка майбутніх психологів є складним і тривалим періодом професійного становлення, який вимагає якісного перетворення внутрішнього світу особистості для досягнення творчої самореалізації, яке забезпечується під час професійної підготовки в закладах вищої освіти. В умовах кардинальних суспільних зрушень та розширення сфер діяльності психологів (зокрема, допомога внутрішньо переміщеним особам та учасникам бойових дій), традиційні методики стають

недостатніми, що вимагає від фахівця гнучкої адаптації та наявності особистісного потенціалу для оперативного вирішення кризових завдань. Тому професійну підготовку доцільно здійснювати у двох напрямках – організація навчально-професійної діяльності та формування особистості психолога – при цьому рефлексія визначається як ключовий регулятор, що забезпечує ефективне використання власних ресурсів фахівцем [1].

А. Литвин та Л. Руденко в своїй науковій статті підкреслюють, що специфіка підготовки практичних психологів до діяльності в надзвичайних ситуаціях вимагає обов'язкового врахування соціально-політичних реалій та вимог суспільства. В цьому контексті, ядром всієї психолого-педагогічної підготовки має бути феномен "професійної свідомості", який інтегрує особистісний і професійний виміри діяльності [2].

У 2004 році Британська психологічна спільнота (British Psychological Society) запровадила систему акредитації, яка встановила єдині національні стандарти контролю якості для програм професійної підготовки психологів у Великій Британії.

У Великій Британії підготовка психологів до роботи з дитячою травмою є частиною загальної системи психологічної допомоги, що фінансується Національною службою охорони здоров'я та реалізується через спеціалізовані програми, як-от магістерська програма "Психологія та травма" Університетського коледжу Лондона.

Фундаментальним інструментом міжнародної стандартизації освіти є Міжнародна стандартна класифікація освіти (ISCED), розроблена ЮНЕСКО, яка, починаючи з 1970-х років та оновлена у 2011 році, забезпечує уніфіковану систему для зіставлення освітніх рівнів і спеціалізацій між різними країнами.

Започаткований у 2005 році Європейською федерацією асоціацій психологів, сертифікат EuroPsy є наднаціональним стандартом, що уніфікує вимоги до підготовки та компетенцій, сприяючи професійній мобільності та взаємному визнанню психологів у європейському просторі.

У США головну роль у підготовці психологів до роботи в кризових ситуаціях відіграє Американська психологічна асоціація (APA), яка, встановлюючи стандарти для навчальних закладів, має спеціалізований відділ "Психологія травм", що розробляє методики та проводить навчання для фахівців [3].

Розвиток ізраїльської психологічної освіти розпочався зі створення у 1970-х роках Асоціації психологів здоров'я, що сприяло прийняттю у 1977 році Закону "Про психологів" для ліцензування фахівців та подальшому заснуванню у 1988 році спеціального відділу для інтеграції психології в охорону здоров'я та безперервної професійної освіти.

Починаючи з другої половини 1990-х років, уряд, неурядові організації, університети та професійні асоціації Хорватії розгорнули програми з підготовки

психологів до роботи з травмою, зокрема в Загребському університеті були запроваджені курси "Психологія травми" та "Судова психологія" для вивчення впливу стресових подій та роботи з дітьми в надзвичайних ситуаціях.

Попри значні зусилля в Україні щодо розвитку системи підготовки психологів, особливо в умовах воєнного стану, існує кілька невирішених аспектів, що потребують нагального дослідження та практичного впровадження. Хоча вітчизняні освітні програми й адаптуються до сучасних викликів, їхнє наповнення часто є неповним. Серед проблем можна зазначити брак системного підходу до інтеграції, недостатня увага до специфіки роботи із дітьми в екстремальних умовах, а також відсутність механізмів безперервного професійного розвитку.

Таким чином, вивчення світової практики засвідчило, що вирішальною умовою ефективної підготовки фахівців, зокрема психологів для роботи з дітьми в екстремальних умовах, є комплексний підхід: баланс між фундаментальною академічною освітою та практичною підготовкою, чітка система етичних стандартів, обов'язковість професійної супервізії та післядипломного навчання. Інтеграція вказаного досвіду в українську систему підготовки психологів надасть можливість не лише підвищити якість вищої психологічної освіти, а й забезпечити підготовку фахівців, здатних надавати професійну допомогу в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Отже, майбутнє психологічної освіти в Україні полягає не у простому відтворенні зарубіжного досвіду, а у створенні оригінальної інтегрованої моделі професійної підготовки, що одночасно відповідатиме міжнародним вимогам і враховуватиме унікальний український контекст. Саме такий шлях дозволить формувати психологів-практиків, які будуть не лише конкурентоспроможними на глобальному рівні, а й максимально корисними для українського суспільства у періоди криз та трансформацій.

Список використаних джерел

1. Мельничук Т., Зубіашвілі І. Професійне становлення майбутніх кризових психологів в умовах сучасного закладу вищої освіти. *Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2021. Т. 1, № 1. С. 189–193. URL: <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.15862>.
2. Литвин А., Руденко Л. Деякі аспекти підготовки майбутніх практичних психологів до діяльності в надзвичайних ситуаціях. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2023. Т. 2, № 11. С. 111–124. URL: https://seducation.academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/HBC_Освіта_2_11_верстка-2023.pdf.
3. APA Guidelines for Working with Adults with Complex Trauma Histories. American Psychological Association Division Of Trauma Psychology. URL: <https://apatraumadivision.org>.